

Tillstånd och upplysning

Lantbrukarnas Riksförbund
105 33 Stockholm

Beslut angående ansökan om nöddispens på växtskyddsområdet för Apron XL

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar dispens från förbudet att så frön betade med växtskyddsmedlet Apron XL (registreringsnummer 5635) i frilandsodlingar av rödbeta, morot, gurka, dill, persilja, spenat, babyleaf, ärter och bönor.

Gäller från och med	2021-06-08
Gäller till och med	2021-07-31

Specificerade användningsvillkor framgår av beslutsbilagan.

2 Beskrivning av ärendet

Vi fick in er ansökan om dispens för nedanstående ändamål den 12 maj 2021.

Sökande	Lantbrukarnas Riksförbund 105 33 Stockholm
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Apron XL
Produktens registreringsnummer	5635
Verksamma ämnen	Metalaxyl-M
Funktion	Fungicid
Sökt användningsområde	Mot svampangrepp i frilandsodlingar av rödbeta, morot, gurka, dill, persilja, spenat, babyleaf, ärter och bönor genom sådd av betat utsäde.

Livsmedelsverket har gjort en bedömning i fråga om resthalter och konsumentskydd.

2.1 Ni har uppgett följande skäl till ansökan om dispens

2.1.1 *Er beskrivning av faran*

Grönsakerna rödbeta, gurka, morot, spenat, babyleaf, dill, persilja, ärter och bönor odlas kontinuerligt i Sverige mellan mars och augusti. Odlingen är i regel kontrakterad och omfattande skördebortfall kan förutom själva förlusten även leda

till kontraktsbrott, vilket kan äventyra möjlighet till avtal kommande år för enskild odlare. Eftersom grönsaksodlare ofta är specialiserade, bedriver odlingen på kontrakt och har en anpassad maskinpark, är möjligheten att ställa om odlingen snabbt, inom ett år, inte heller ett alternativ. Valet av andra grödor är därför inte ett alternativ.

Skördebortfall om en dispens inte beviljas, beräknas uppgå från 30 upp till 80 procent. Förlusterna är både kvantitativa och kvalitativa. Kvalitetskraven för grönsaker är höga, vilket innebär att drabbade skörden blir osäljbar.

De fröer som ni ansöker om dispens för att få så, är redan behandlade med Apron XL som innehåller metalaxyl-M. Medlet används för att kontrollera sjukdomsalstrare som tillhör gruppen algsvampar *Oomycetes*. Smittan sprids via jordburna sporer och drabbar grödan i dess tidiga utvecklingsstadier, sporererna kan överleva i flera år i jorden. De plantor som överlever angreppet sprider i sin tur smittan vidare via luftburna sporer. När förhållandena är gynnsamma för svampen kan angreppen bli omfattande och hela fält påverkas. Svamparna gynnas av kalla och fuktiga förhållanden, som den i år kalla våren. Väderförhållandena har även inneburit att odlingen kommit i gång sent.

2.1.2 *Beskrivning av alternativ*

Grönsaksfröerna betas framför allt utomlands, företrädesvis i Nederländerna, men även i Tyskland och Italien. Dessa frön är till största del betade med Apron XL. Betning av grönsaksfrö är en process som görs i anpassade anläggningar och kräver särskild kunskap för att inte förlora kvalitet hos fröet. Odlarna är därför hänvisade till att köpa det frö som fröleverantören säljer.

En liten mängd frö är betat i Sverige med det biologiska växtskyddsmedlet Cedress (reg nr 4935) som innehåller det verksamma ämnet *Pseudomonas chlororaphis*. Grönsaksodlarna har i den utsträckning det är möjligt redan använt tillgänglig kapacitet för behandling av frön med Cedress. Frön behandlade med Cedress utgör en mycket begränsad del av odlingen och innebär därför inte heller ett alternativ.

Det finns alltså inga andra praktiskt tillämpbara alternativ denna säsong, då fröna redan finns hos odlarna.

2.1.3 *Beskrivning av åtgärder för att undvika upprepad dispens*

Det pågår undersökning för att ta reda på var och hur betning med Cedress kan ske i större skala. Ni har pågående försök med Cedress för andra fröer men dessa försök är inte avslutade.

Inom EU pågår också försök med betning med andra fungicider. Det är antingen helt nya verksamma ämnen (picarbutrazox) eller ämnen som har andra användningsområden i nuläget (oxatiapiprolin).

2.2 Tidigare dispenser

Det är första gången som ansökan om dispens för sådd av Apron XL-betat utsäde lämnats in.

2.3 Godkännandevillkor för verksamt ämne

Det verksamma ämnet metalaxyl-M har fått förnyat godkännande t o m 31 maj 2035 genom EU-kommissionens genomförandeförordning (EU) 2020/617¹.

Det förnyade upptaget av metalaxyl-M begränsar användningen av behandlat utsäde till växthus, begränsningen ska tillämpas från och med den 1 juni 2021.

Begränsningen har sin grund i risker som identifierats för fåglar och däggdjur som äter behandlade frön från åkrar.

Det finns en inlämnad ansökan om att häva förbudet om sådd av frön på friland baserat på nytt underlag. Utvärdering är dock inte klar vid tidpunkten för dispensen.

Tidpunkten för ikraftträdande av förbudet för användning i fält har diskuterats på EU-möten och EU-kommissionen är medveten om att längden på anståndsperioden kan innebära att medlemsländer, under förutsättning att villkoren enligt artikel 53 i förordning (EU) 1107/2009 är uppfyllda², kan komma att medge dispens för sådd av betat grönsaksfrö efter 1 juni 2021.

3 Skäl

3.1 Tillämpliga bestämmelser

Ett växtskyddsmedel får endast släppas ut på marknaden och användas om det har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten enligt artikel 28 i förordning (EG) nr 1107/2009³. Av artikel 53 i samma förordning framgår att medlemsstaterna i särskilda fall kan ge dispens från kravet på godkännande och tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärijas på något annat rimligt sätt.

I en strikt tolkning kan användning av behandlat utsäde inte bli godkänd eller tillåten genom ett dispensförfarande, där placering på marknaden och användning av utsäde som är behandlat med ett specifikt aktivt ämne är förbjuden enligt artikel 49(2) i förordning (EG) nr 1107/2009, eftersom dispensförfarandet hänvisar till växtskyddsmedel. Även om det behandlade fröet inte kan anses vara ett växtskyddsmedel och det endast är växtskyddsmedel som omfattas av artikel 53 så är det växten, det behandlade fröet som behandlas i syfte att undanröja en fara. Sådd av behandlat frö, bör därför också rimligen omfattas av artikel 53. Skälet till att även sådden av det behandlade utsädet bör omfattas av regeln, är att sådd av betat utsäde är en form av användning av växtskyddsmedel i enlighet med definitionen av en växt

¹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2020/617 av den 5 maj 2020 om förnyelse av godkännandet av det verksamma ämnet metalaxyl-M och begränsning av användningen av utsäde som behandlats med växtskyddsmedel innehållande detta verksamma ämne i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, och om ändring av bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 540/2011

² Anteckningar från SCoPAFF-möte 25–26 januari 2021, punkt M.04 ”Metalaxyl-M”

³ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG

som framgår av artikel 3.5 i förordning (EU) nr 1107/2009. Levande växter och levande växtdelar, inklusive färska frukter, grönsaker och frön, uppfyller definitionen för en växt. Medlemsstater har frågat sig hur man ska se på sådd av behandlade frön som omfattas av ett förbud. Frågan har lyfts till Kommissionen, som svarat⁴ att fröet är den växtdel som ska behandlas och att behandlade frön därför kan omfattas av bestämmelsen.

Enligt Kommissionens uppfattning⁴ är en strikt tolkning av artikel 53 inte i linje med det tydliga ändamålet hos artikeln, som är till för att ta hand om en fara som inte kan avvärijas på något annat rimligt sätt. Det skulle framstå som oproportionerligt att inte tillåta sådd av det behandlade utsädet, medan behandling av utsädet skulle vara tillåten under artikel 53, även om faran som ska avvärijas inte skulle uppstå om utsädet inte blir sått.

Kommissionen hänvisar vidare till Tribunalens slutsats⁵, att det är rimligt att bevilja dispens från godkännandevillkoren för utsläppande på marknaden och användning av behandlat utsäde, eftersom det finns ett samband mellan behandling av utsäde, sådd av utsädet och avsikten med artikel 53.

Tribunalen menar att det inte finns någon anledning att tro att det fanns en medveten intention från lagstiftaren att inte tillåta nöddispensåtgärder som involverade behandlat utsäde, särskilt i fall där användningen av behandlat utsäde är den dominerande användningen av växtskyddsmedlet.

Av EU-kommissionens svar⁴ framgår att varje medlemsland har frihet att på egen hand ge dispens för det ändamål som avses i en dispensansökan.

3.2 Kemikalieinspektionens bedömning av förutsättningarna för att ge nöddispens

Kemikalieinspektionen bedömer att det finns en fara för växtproduktionen av rödbeta, morot, gurka, dill, persilja, spenat, babyleaf, ärter och bönor. I bedömningen vägs också in att denna fara inte kan avvärijas på något annat rimligt sätt än med sådd av frön behandlade med Apron XL. Bedömningen är också att det rör sig om ett särskilt fall under en begränsad period och för begränsade användningsområden.

Med beaktande att kriterierna för medgivande av dispens i art 53 är uppfyllda och en anståndsperiod för omställning redan har bedömts som skälig av Kommissionen, bedömer vi att dispens kan beviljas.

3.2.1 *Kemikalieinspektionens bedömning av begränsad och kontrollerad användning*

Dispensen medges för en begränsad period, från 8 juni till sista juli 2021, totalt 54 dagar. För användning på arealer som sammanlagt inte överskrider 1300 ha.

⁴ Bundesamt für Ernährungssicherheit. Brevets titel: ” Subject Your letter dated 13.9.2018 on the scope of Article 53 of Regulation (EC) No 1107/2009 in relation to Commission Implementing Regulations, 783/2018, 784/2018, and 785/2018”

⁵ Joined Cases T-429/13 and T-451/13, judgement of 17 May 2018, paragraph 609.

Arealen som dispensen omfattar fördelar sig främst i Skåne, men även Halland, Västergötland, Östergötland Blekinge, Kalmarregionen, samt Gotland.

3.2.2 *Fråga om det föreligger sådan fara som avses i artikel 53*

Kemikalieinspektionen bedömer att de svampangrepp på frö av rödbeta, morot, gurka, dill, persilja, spenat, babyleaf, ärter och bönor som beskrivs i ansökan utgör en fara eller hot mot växtproduktionen, då risken för skördeförluster riskerar att uppgå till 30–80 procent. Det föreligger också risk för omfattande jordsmitta som påverkar kommande odlingar samt risk för kontraktsbrott i leveranserna som kan äventyra kommande avtal för växtproduktion.

3.2.3 *Kemikalieinspektionens bedömning av alternativen*

Det finns inga tillgängliga alternativa medel eller metoder att komma till rätta med de utsädes- eller jordburna svampangreppen i frilandsodlingar av rödbeta, morot, gurka, dill, persilja, spenat, babyleaf, ärter och bönor under återstoden av denna odlingssäsong.

Mot den bakgrunden gör Kemikalieinspektionen bedömningen att det är visat att det inte finns några möjliga alternativ till att använda utsäde som redan är betat med Apron XL för att hantera den förestående faran som dessa svampangrepp utgör.

3.2.4 *Kemikalieinspektionens bedömning av särskilt fall*

Dispens får endast beviljas om det rör sig om särskilt fall. Det är första gången ni ansöker om dispens för sådd av frön betade med Apron XL mot svampangrepp i frilandsodlingar av rödbeta, morot, gurka, dill, persilja, spenat, babyleaf, ärter och bönor.

Särskilt fall kan anses föreligga när en fara föreligger utan att den kan avvärjas med andra medel och/eller metoder. Det finns i dagsläget inga medel eller metoder att avvärja fara från svampangrepp i nämnda odlingar. Den kalla och blöta våren har ytterligare ökat risken för angrepp i sommar.

Mot bakgrund av ovanstående kan särskilt fall anses föreligga för frilandsodling av rödbeta, morot, gurka, dill, persilja, spenat, babyleaf, ärter och bönor med behandlat utsäde under perioden 8 juni till 31 juli.

3.2.5 *Motivering av villkor för Apron XL*

3.2.5.1 *Villkor för skydd av hälsa*

Av produktgodkännandet framgår att medlet kan innebära hälsorisker vid hantering av det betade utsädet. För att för att skydda mot växtskyddsmedlets hälsorisker ska skyddshandskar användas vid hantering av betat utsäde.

3.2.5.2 *Villkor för skydd av miljön*

För att minimera risken för att fåglar och däggdjur äter av sådda frön ska behandlade frön nedmyllas helt och hållet i jorden, även i slutet av raderna. Spill ska avlägsnas.

Vidare ska ytterligare åtgärder vidtas för att hindra fåglar och däggdjur från att komma åt sådda frön fram till det att fröna har grott. Dessa åtgärder kan till exempel

omfatta täckning av odlingarna med väv eller nät och användning av avskräckningsmetoder som skrämselskott, drakar, mm.

Slutsats

Kemikalieinspektionen bedömer att ni har visat att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda för sådd av frön betade med Apron XL mot svampangrepp i frilandsodlingar av rödbeta, morot, gurka, dill, persilja, spenat, babyleaf, ärter och bönor. Ansökan ska därför beviljas.

4 Upplysningar

Kemikalieinspektionen upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet endast beviljas en gång. Dispensförfarandet syftar till att hantera faror eller hot som uppkommer sällan och som därmed inte kan förutses. Om en fara riskerar att upprepas eller utgör ett återkommande problem ska inte dispensförfarandet användas för att lösa problemet. Det är därför viktigt att ni utformar en strategi för att undvika fortsatt behov av dispens eller tar fram andra bekämpningsmetoder för att åstadkomma en långsiktig lösning. Vid upprepad ansökan om dispens ska ni visa vilka åtgärder som ni vidtagit för att undvika behov av ytterligare dispens.

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Bilaga - Villkor för användning av Apron XL.